

VÝCVIK KRÍZOVÝCH MANAŽÉROV PRE OPERÁCIE MEDZINÁRODNÉHO KRÍZOVÉHO MANAŽMENTU

Milan Sopóci*

ABSTRAKT

Príspevok pojednáva o predpokladoch a požiadavkách na kľúčový personál z hľadiska prípravy na misie. Rozoberá metodiku výcviku, štandardné postupy, ochranu síl a bezpečnostné riziká, špecifickú prípravu a doplnkovú prípravu manažmentu i ostatných príslušníkov misií. Poukazuje na možnosti výcvikových stredísk OS SR z hľadiska prípravy jednotlivca, jednotky a útvaru i možnosti zladenia medzinárodných jednotiek. Na základe poznatkov od vojsk a uskutočneného výskumu poukazuje na problémy v príprave a výcviku ale aj na nové možnosti zdokonalenia prípravy manažerov a skvalitnenia zabezpečenia vojsk v priebehu misie.

Kľúčové slová : Medzinárodný krízový manažment, projekt, misie, príprava vojsk, výcvik.

Od roku 1993, kedy vznikla samostatná Slovenská republika a jej ozbrojené sily, plnili slovenskí vojaci úlohy už v 31 mierových misiách a operáciách v 21 krajinách na 3 kontinentoch. Celkovo sa v mierových a pozorovacích misiách vystriedalo približne 11.500 príslušníkov jednotiek OS SR. Aktívna účasť ozbrojených síl Slovenskej republiky v misiách a operáciách medzinárodného krízového manažmentu patrí medzi hlavné súčasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky Slovenskej republiky.

Napriek tomu, že počet operácií a misií MKM, na ktorých Slovenská republika participuje sa v súčasnosti znížil, dochádza k zefektívneniu príspevku SR do MKM, čo má následne vplyv na transformáciu OS SR a ďalší rozvoj požadovaných spôsobilostí OS SR (získanie skúseností z pôsobenia v krízových regiónoch, zvýšenie interoperability, vysielanie organických jednotiek...).

Veľký dôraz sa kladie na operácie pod velením NATO a EÚ, ako i prípravu jednotiek na plnenie ďalších záväzkov vyplývajúcich z členstva Slovenskej republiky

* Milan Sopóci, prof. Ing. PhD. , Akadémia ozbrojených síl M.R.Štefánika Liptovský Mikuláš, tel. 0960/423198, E-mail milan.sopoci@aos.sk

v NATO a EÚ. Zvyšujú sa nároky na personál, jeho prípravu, materiálne a finančné zabezpečenie.

Jednotky OS SR sa v súčasnom období už nezapájajú priamo do bojových operácií. Plnia však množstvo dôležitých úloh pri obnove a stabilizácii konfliktami zničených oblastí - ženíjné zabezpečenie (odmíno vanie, likvidácia munície, ženíjné stavebné práce), strážne úlohy, zabezpečenie implementácie mierových dohôd (obrana a ochrana síl, objektov a obyvateľstva, pozorovanie, monitorovanie, hliadkovanie).

Samotné spektrum operácií je skutočne široké a možno ho rozdeliť podľa toho kto ich organizuje a zabezpečuje.

Klasifikácia druhov operácií na podporu mieru, OSN

- prevencia konfliktov (Conflict prevention),
- budovanie mieru (Peace Building),
- dočasná správa (Transitional Administration),
- udržiavanie mieru (Peace Keeping)

Klasifikácia druhov operácií na podporu mieru, NATO

- operácie na udržanie mieru (Peacekeeping),
- operácie na vynútenie mieru (Peace Enforcement),
- operácie na prevenciu konfliktu (Conflict Prevention),
- operácie na nastolenie mieru (Peacemaking),
- operácie na budovanie mieru (Peacebuilding),
- humanitárne operácie (Humanitarian Operations)

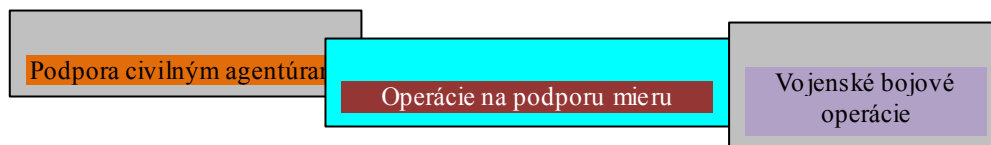
Klasifikácia druhov operácií na podporu mieru, EÚ

- humanitárne a záchranné operácie (Humanitarian and Rescue Tasks),
- operácie na udržiavanie mieru (Peacekeeping Tasks),
- operácie bojových síl v krízovom manažmente,
- vrátane udržania mieru (Task of Combat Forces in Crisis Management including Peacekeeping)

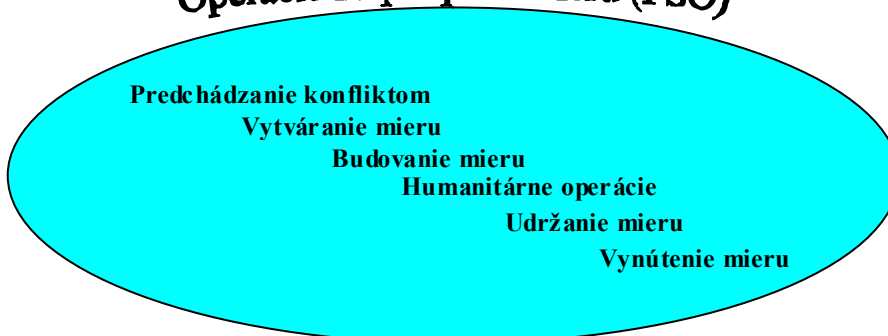
Klasifikácia druhov operácií na podporu mieru, OBSE

- preventívna diplomacia, riešenie konfliktov v počiatočnom štádiu,
- kontrola zbrojenia a odzbrojovania,
- posilňovanie ľudských práv a pravidiel trhového hospodárstva,
- monitorovanie dodržiavania bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv a dohôd,
- riešenie otázok etnických menšín a problémov medzietnického napätia,
- trvalá prítomnosť v krízovej oblasti

Stručne by sme najdôležitejšie kategórie operácií mohli vyjadriť nasledovne(obr.1).

Operácie na podporu mieru (PSO)

Obrázok 1 Najdôležitejšie kategórie operácií MKM

Práca v misii nie je určite jednoduchá. Príslušníci OS SR, ktorí pôsobia v operácii sú v zložitej a často i psychicky náročnej situácii. Ďaleko od domova sa musia vyrovnávať s cudzím a vo väčšine prípadov aj nepriateľsky naladeným prostredím, jazykovou bariérou, nedostatočnou komunikáciou s rodinou, či hrozbami zo strany teroristov alebo miestnych radikálov. O to dôležitejšie je aby príslušníci OS SR ktorí sa zúčastňujú misií boli na ne dobre pripravení. Čo vôbec tvorí obsah prípravy a výcviku na misiu.

Obrázok 2 ukazuje vzájomnú závislosť jednotlivých krokov vo vzdelávaní a výcviku pre operácie MKM. Obsahuje predpoklady na výber personálu a základný výcvik jednotlivca, rovnako ako aj výcvik kľúčového personálu, individuálny výcvik a spoločný výcvik jednotky a veliteľstva (podľa danej operácie) na dosiahnutie operačnej pripravenosti.

Predovšetkým výber personálu je jedným z najdôležitejších prvkov pred akýmkoľvek ďalším výcvikom zameraným na operačnú pripravenosť. Personál by mal byť profesionálne pripravený pre špecifické nasadenie a byť schopný pôsobiť v rôznorodom a komplikovanom prostredí tak, aby splnil všetky požadované úlohy. **Základné vojenské zručnosti**, ktorých zvládnutie by malo byť zabezpečené v rámci veliteľských a zdokonaľovacích príprav v útvaroch a zariadeniach OS SR, sú popri individuálnych predpokladoch, ako minimálne výcvikové štandardy pre úspešné následné vzdelávanie a výcvik pred nasadením do operácií MKM. Jedná sa predovšetkým o tieto:

- a.) Zaoberanie so zbraňami
- b.) Radiačná, chemická a biologická ochrana (RCHBO)
- c.) Prvá pomoc
- d.) Orientácia a navigácia
- e.) Komunikačné a informačné systémy

Kľúčový personál alebo vybraní príslušníci OS SR pred nasadením do operácií MKM by mal ovládať okrem základných vojenských zručností, aj ďalšie zručnosti akými sú jazykové zručnosti a hovorové postupy.

Samotnú metodiku výcviku kľúčového personálu možno rozdeliť do nasledujúcich štyroch výcvikových blokov:

Blok štandardné postupy zahrňuje

Výcvikový modul „pozorovacie stanovište“
Výcvikový modul „inšpekcia / preverka“
Výcvikový modul „vyjednávanie/sprostredkovanie“
Výcvikový modul „vyšetrovanie“
Výcvikový modul „komunikácia (spojenie)“
Výcvikový modul „styk“
Výcvikový modul „kontrolný bod“
Výcvikový modul „hliadka“
Výcvikový modul „konvoj“
Výcvikový modul „zvládanie davu“
Výcvikový modul „pátracie operácie“
Výcvikový modul „plnenie operačných úloh“
Strelby z ručných zbraní

Blok ochrana síl a bezpečnostné riziká zahrňuje opatrenia, ktoré sú výberom základných techník a postupov určených pre bezpečnosť každého vojaka a operačnú pripravenosť voči nebezpečenstvu mín, nevybuchutej munícii (Unexploded Ordnance – UXO), strelivu a výbušným nástražným systémom (Improvised Explosive Devices – IED) a na posilnenie zručností operačnej pripravenosti v oblasti Ochrany síl (Force Protection – FP). Tento výcvikový blok obsahuje nasledujúce výcvikové moduly:

Výcvikový modul „Ochrana síl“
Výcvikový modul „Mínová bezpečnosť“

Špecifická príprava, ako tretí výcvikový blok, je výberom nevojenských a vojenských doplnkových úloh a základných zručností príslušníkov operácií MKM alebo spolupráce a koordinácie s organizáciami, ktoré sú potrebné pre každú operáciu v rôznom rozsahu. Cieľom špecifickej prípravy je poskytnúť detailný prehľad o spôsobe plnenia úloh v konkrétnej operácii spoločne so všeobecnými tematikami, ktoré zahŕňajú civilné aspekty a rôzne formy spolupráce. Uvedené výcvikové moduly musia byť stanovené tak, aby kľúčový personál alebo vybraní príslušníci OS SR po absolvovaní výcviku splnili potrebnú kvalifikáciu pre operačnú pripravenosť a bola tak dosiahnutá úroveň interoperability, ktorá sa očakáva pri operáciách MKM. Obsahuje päť nasledovných výcvikových modulov:

Výcvikový modul „Koordinácia / spolupráca s IO, GO a NGO“

Výcvikový modul „Činnosti pre styk s verejnosťou“

Výcvikový modul „Informácie o priestore operácie“

Výcvikový modul „Charakteristika operácie“

Výcvikový modul „Základné zručnosti príslušníkov operácií MKM“

Blok doplnkové vzdelávanie má tri výcvikové moduly:

Výcvikový modul „Vojenské a civilné vzdelávanie“

Výcvikový modul „Právna implikácia“

Výcvikový modul „Vojenská psychológia“

V dokumente ATrainP-1 sa člení výcvik vzhľadom na počet cvičiacich prvkov na:

- individuálny výcvik,
- výcvik kľúčového personálu,
- kolektívny (skupinový) výcvik.

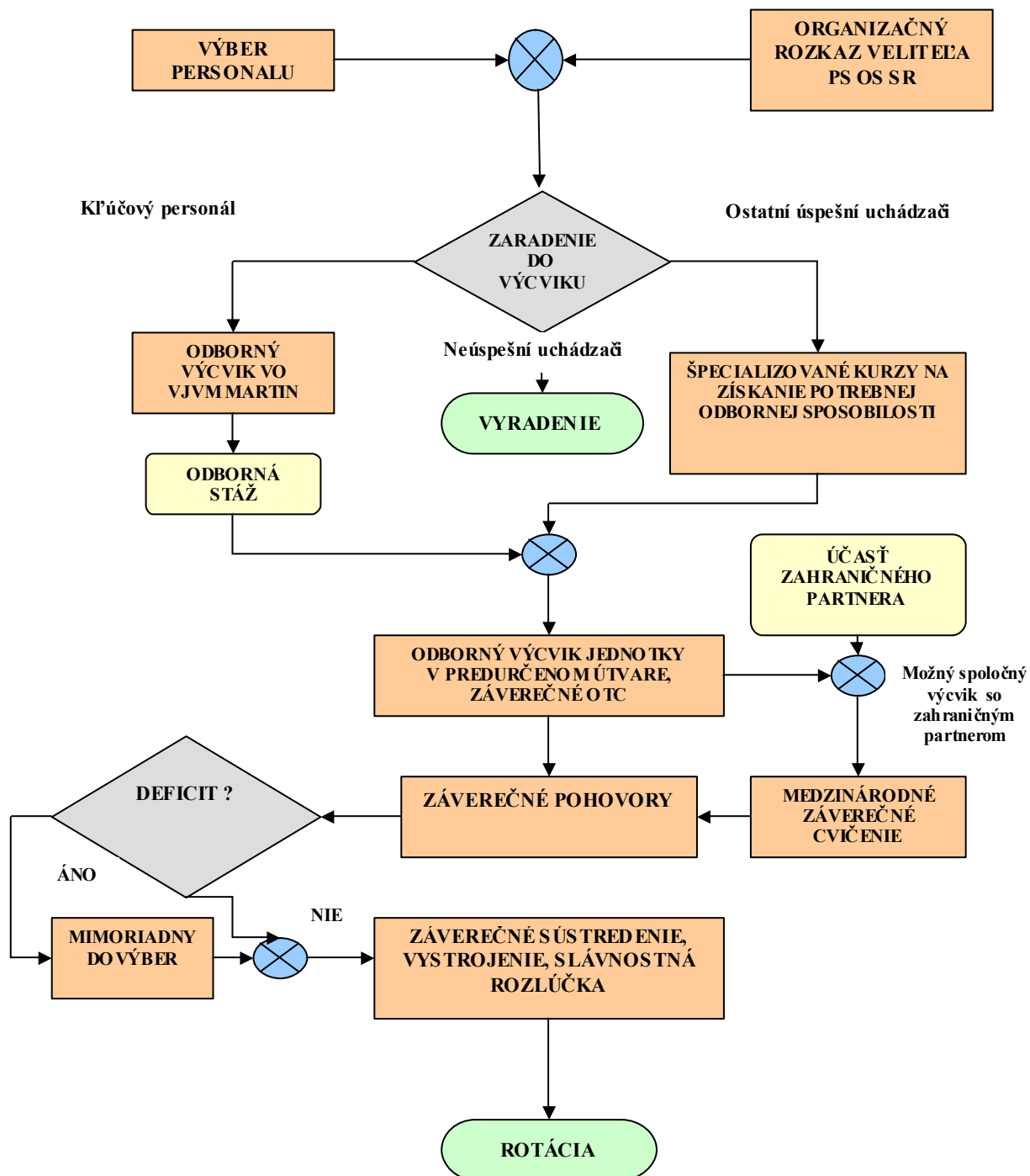
Štruktúra výcviku profesionálnych vojakov, pripravujúcich sa na plnenie úloh v zahraničí je nasledovná:

- spoločný výcvik (VJVM Martin),
- odborný výcvik (útvary a VJVM),
- záverečný výcvik (VVP Lešť, VVP Turecký Vrch, VVP Kamenica nad Cirochou, VVP Záhorie, SBVC Lešť).

Obsah výcviku personálu je priamo závislý od operácie, ktoré sa rozdeľujú do troch základných kategórií a to:

- operácie štandardné (UNFICYP, UNDOF),
- operácie náročné (KFOR, ALTHEA),
- operácie veľmi náročné (ISAF)..

Celko vo možno systém výberu, prípravy a výcviku vyjadriť obrázkom 3.

Obázok 3 Systém výberu, prípravy a výcviku personálu pred nasadením do misie MKM

Po ukončení prípravy a výcviku čaká každý útvar alebo jednotku národná certifikácia a následne aj certifikácia NATO ktorej cieľom je posúdiť a potvrdiť spôsobilosť nasadenia do misie z viacerých hľadísk, ale predovšetkým z odborného hľadiska a interoperability.

S uvedenou metodikou prípravy a výcviku je možné súhlasiť, podobne ako v ďalších armádach tvorí základ prípravy vojsk do misií. V rámci výskumu

vykonávaného u vojsk, ktorý ja zahrnutý do riešenia medzinárodného projektu Európskej obrannej agentúry sme zistili že na rozdiel od armád vyspelých krajín NATO u nás absentuje veľmi dôležitá časť prípravy a tou sú **ohrozenia a spôsoby ich eliminácie v danom prostredí**.

Táto musí umožniť pre každú úlohu v rámci misie zhodnotiť prostredie – terén i zastavané prostredie, vyhodnotiť stupeň nebezpečnosti určitej činnosti účastníkov a spôsoby ohrozenia účastníkov odvetnou činnosťou protivníka. Odpoveď na uvedené problémy by mal dať pripravovaný projekt, ktorý už v štádiu prípravy alebo v procese plánovania misie – v statickom režime upozorní na možné ohrozenia a zároveň aj navrhne možné riešenia. Na druhej strane aj v dynamickom režime, v priebehu plnenia úloh umožní identifikovať ďalšie a aktuálne hrozby. V súčasnosti so spravodajským a prieskumným systémom sa tento projekt môže stať významným pomocníkom v príprave kľúčového personálu i vojsk do misií.

ZÁVER

V súčasnom bezpečnostnom prostredí vzrástol počet zdrojov ohrození bezpečnosti. Vojenské operácie nevojnového charakteru reagujú na tieto nevojenské ohrozenia v dobe mieru alebo na riešenie krízových situácií v záujme zachovania alebo obnovy bezpečnosti. Hlavným poslaním účasti ozbrojených síl v týchto operáciách je prispievať k predchádzaniu a riešeniu krízových situácií, chrániť verejný poriadok, životy, zdravie a majetok a podporovať činnosť ostatných orgánov a výkonných prvkov bezpečnostného systému štátu pri zmiernení a likvidácii následkov prírodných, ekologických a iných katastrof. Príprava vojakov na pôsobenie v takýchto záťažových podmienkach je komplikovanou záležitosťou. Problematika vojenských misií však patrí a vzhľadom k nárastu závažnosti a počtu hrozieb aj v budúcnosti bude patriť k prioritám OS SR.

LITERATÚRA

- [1] NAVRÁTIL, K.: „Implementácia skúseností získaných OS SR zo súčasných vojenských operácií mimo územia štátu pre nasadenie v mierových misiách podľa špecifik jednotlivých regiónov“. Záverečná práca z KNB CKR, Liptovský Mikuláš 2008.
- [2] *SVD 30 -Doktrína pre plánovanie a vedenie spoločných operácií*. Bratislava GŠOS SR, 2003
- [3] STANAG 60-23 Výcvik a vzdelávanie pre operácie na podporu mieru
- [4] ATrainP-1, EDUCATION AND TRAINING FOR PEACE SUPPORT OPERATIONS, NATO STANDARDIZATION AGENCY, november 2005.
- [5] Smernica pre obrannú politiku SR na roky 2008-2013. Bratislava, 2007
- [6] KULAŠÍK, P. a kol.: Slovník medzinárodných vzťahov, Smaragd Pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 2002, ISBN 80-89063-08-X.
- [7] Ročenka MO SR 2008, Bratislava, 2009
- [8] Obrana 1/2007, Ročník XV., MO SR.

článok recenzoval:
prof. Ing. Ladislav Šimák, PhD.